

Како да се ослободиме од замката на стравот?

Дерик Џенсен

2004

Држам исечок од весник од 1996 год. Рабовите се искинати, страницата пожелтена. Насловот гласи „Мајка мечка напаѓа возови“. Возовите ги убиле нејзините два сина, па затоа оваа мајка гризли почнала да напаѓа воз по воз по воз.

Отпрвин го носев исечокот во мојот паричник, а потоа го закачив над моето биро. Ме потсетува на тоа што значи да се биде храбар, што значи да се биде жив.

Порано мислев дека светот го уништува алчноста, омразата и лудилото на оние кои се на власт. Се разбира дека сè уште го мислам тоа - како и секој оној кој е во тек со работите - но сè повеќе сфаќам како нашиот страв нè тера да бидеме во спрега со таквото уништување.

Не, не замарам со старата фраза дека со тоа што користам тоалетна хартија сум подеднакво виновен за дефорестацијата како и генералниот директор на Weyerhaeuser. Не велам дека треба да сочувствуваме со оние кои ја убиваат нашата планета, дека треба да се ослободиме од сета омраза во нашите срца пред да ги запреме оние кои ги уништуваат нашите домови. Не го поддржувам магичното мислење кое вели дека сите сме одговорни за уништувањето на планетата и дека ако јас лично заедно со еден куп други „заштитници на природата“ колективно сме доволно „чисти“, доволно „добри“, имаме доволно „љубов“, работите ќе излезат на добро.

Ни најмалку. Зашто тоа нема да се случи.

Не верувам дека мајката гризли била загрижена за „чистотата“ на нејзиното срце. Таа едноставно го следела своето срце и делувала против оние кои ги убиле нејзините сакани.

Мојата одговорност за дефорестацијата е многу поекстремна од едноставното користење тоалетна хартија. Мојата вина е во тоа што јас физички не ги спречувам оние кои ја вршат дефорестацијата, што не го бранам својот дом и домовите на оние (луѓе и нелуѓе) кои ги сакам со жестокоста и љубовта манифестирани од мечката.

Ние патиме од едно погрешно верување дека љубовта подразбира пацифизам. Не верувам дека мајките гризли би се согласиле, ниту пак многу други мајки кои ги познавам. Ме нападнале мајки кобили, крави, глупци, кокошки, гуски, орли, јастреби и колибри кои сметале дека сум закана за нивните деца. Познавам многу човечки мајки кои би убиле секого кој би ги повредил нивните деца. Ако мајка глушец е спремна да го ризикува нејзиниот живот напаѓајќи некој што е 8.000 пати поголем од неа, што кажува тоа за нашите срца? (Патем, мајката глушец победи).

Велам дека ги сакам лососите што пливаат во потоците во близина на мојот дом, но лососите се истребуваат и што правам јас за да им помогнам? Пишувам за нив, им пеам љубовни песни, стојам и ги гледам со насолзени очи како се мрестат во калливите потоци. Но, што правам?

Проблемот не е комплексен. Ако навистина сум загрижен за лососот, треба да ги отстранам браните, треба да го запрам индустриското експлоатирање на шумите и комерцијалниот риболов и треба да го запрам глобалното затоплување. Ова се всушност обични технички задачи. Но јас не ги правам.

Зошто не?

Можам да приложам секакви псевдоинтелектуални, псевдоспиритуални или псевдоморални причини, но кога сум искрен со себеси, вистинската причина која се наоѓа зад сето тоа е дека се плашам. Се плашам дека ако ефективно делувам, полицијата ќе ме убие или ќе ме затвори засекогаш. Се плашам дека ако ефективно делувам, ќе станам отпад-

ник од ова општество. Се плашам дека ако ефективно делувам, некои луѓе нема да ме сакаат. Ќе ми судат.

Еве некои прашања за кои размислував во последно време. Ако нацистите или некои други фашисти ја окупираат Северна Америка - долга пауза, кревање веѓа - што би направиле сите ние? Земете ја предвид дефиницијата за фашизам на Мусолини: „Фашизмот посоодветно би требало да се нарече корпоратизам, бидејќи претставува спојување на државата и корпоративната моќ“. Што ако таа окупирана земја се прогласи за демократска, но речиси сите знаат дека изборите се наместени, а граѓаните имаат право да бираат меѓу различни крила од истата Фашистичка (или следејќи го Мусолини, Корпоративна) партија? Што ако протестите и останатата ненасилна опозиција се пречекани од јуришни единици и тајна полиција? Ќе им возвратиме ли? Ако веќе постои движење на отпор, ќе му се придружиме ли?

А што ќе направевме ако оние на власт донесеа закони кои им дозволуваат една третина од сите мажи Евреи на возраст од 18 до 35 години да ги стават во концентрациони кампови? Ставете *Афроамериканци* место *Евреи* и поставете си го одново прашањето.

Би се спротиставиле ли доколку фашистите ја загадат природата, затрујат храната, дефорестираат континентот или ги загадат реките за да не може да се пие вода или плива во нив? Што ако фашистите не ја затрујат само земјата туку и телата на оние кои ги сакаме со диоксин - една од најтоксичните супстанции - и разни други канцерогени материи? На моите говори ја прашувам публиката колкумина сакале луѓе кои биле убиени од рак. Околу 80% ги креваат рацете. А би се спротиставиле ли на оние на власт кои ги трујат не само телата на оние кои ги сакаме, туку и нашите сопствени тела?

Ако не се бориме кога нашите сакани умираат или кога нашите тела се трујат, тогаш кога ќе го сториме тоа? Сите треба да ја пронајдеме нашата граница: точката кога ќе се ослободиме од нашиот страв и ќе делуваме во име на оние кои ги сакаме.

Зошто сме толку преплашени? Од што се плашиме? Ниту едно од овие прашања не е реторичко. Во овој миг, тие се едни од најважните прашања кои треба да си ги поставиме.

На најосновно ниво, стравот е верување дека можеме нешто да изгубиме. А на одредено ниво, се разбира, имаме многу да изгубиме. Сите знаеме што оние на власт им прават на оние кои се закана по нив или на она што тие го поседуваат. Џефри Луерс (Jeffrey Leuers) запали три теренски возила во чин на симболички отпор и беше осуден на повеќе од 23 години затвор. Значително поголема казна од онаа што вообичаено им се дава на силувачи, на мажи кои ги претепаале своите жени до смрт, на директорите на хемиските компании кои со своите одлуки испуштаат отрови од кои многумина од нас добиваат рак. Ако сериозно се заканиме на наводното право на оние кои се на власт живиот свет да го претвораат во потрошувачки производи за продажба, тие би се обиделе да нè запрат со сите расположиви средства.

Но постојат и други стравови. Знаеме дека ние - оние од нас во САД кои се примарните физички корисници на експлоатацијата - би изгубиле пристап до некои потрошувачки добра. Што кажува тоа за нас кога сме подготвени да го прифатиме уништувањето на планетата во замена за производи како кафе, чоколадо, автомобили и електрични кебиња?

Сите се соочуваме со избори. На пошироко ниво, можеме да имаме автомобили или да имаме леденици и поларни мечки. Можеме да имаме брани, хартија и дрвени производи или да имаме лососи. Можеме да имаме картонски кутии или да имаме живи шуми. Можеме да имаме струја и свет уништен од рударство, или да немаме ништо од тоа: и со-

ларната енергија сепак изискува индустриска инфраструктура. Можеме да имаме увозни овошја, зеленчук, месо и кафе или да имаме барем малку сочувани човечки и нечовечки заедници во Латинска Америка.

Дали ова значи дека треба да очајуваме? Можеби. Очајувањето секако е соодветен одговор за очајна ситуација. Но можеби уште повеќе од тоа, треба да сфатиме дека овие избори навистина и не се некои избори: во повеќе од 99,9 проценти од нашето постоење, луѓето живееле прилични среќно без да ги уништуваат заедниците или планетата. Овие избори во најголема мера се резултат на ненормален и бизарен начин на живот.

На едно полично ниво, можеме да се приклониме кон главните токови на една култура која не ни служи за наше добро - не нè прави среќни, не прави да ни е удобно, не прави да се чувствуваме сигурно; туку само ни нуди илузии на среќа, удобност и сигурност - или можеме да ја започнеме честопати трнливата потрага по нашите срца, да се запрашаме кого и што сакаме, за кого и за што имаме доволно силни чувства за да ги промениме нашите животи, за што да се бориме или да живееме. Што велите за вашата лична среќа? Долго време имам навика да ги прашувам луѓето дали си ја сакаат својата работа: околу 90% велат не. Што значи тоа кога мнозинството луѓе најголемиот дел од времето кое се будни прават работи што повеќе би сакале да не ги прават? А што е со вашето здравје? Што е со здравјето на вашите деца? Што е со нивната среќа (под што не подразбирам колку многу играчки имаат, туку вистинскиот квалитет на нивните животи)? Што е со здравјето и радоста на земјата каде што живеете? Што со убивањето на планетата? Што е најважно за вас?

Не можеме да имаме сè. Верувањето дека можеме е едно од оние нешта кои нè доведоа до оваа ужасна позиција. Ако лудоста може да се дефинира како губење на функционална поврзаност со физичката реалност, да веруваме дека можеме да имаме сè - да веруваме дека истовремено можеме да го уништуваме светот и да живееме во него; да веруваме дека бескрајно можеме да користиме повеќе енергија отколку што ни обезбедува сонцето; да веруваме дека можеме да земаме повеќе отколку што природата своеволно ни дава; да веруваме дека свет кој не е безграничен може да поддржи безграничен раст, а уште помалку безграничен економски раст кој сè поголем број на живи суштества претвора во мртви објекти (индустриското производство во самата своја суштина е претворање на живото - дрва или планини - во мртво - талпи и лименки за пиво) - е лудо.

Длабоко во себе, сите го знаеме ова. А сепак не можеме да си го кажеме, затоа што се плашиме. Се плашиме да го изгубиме она што го имаме. Па затоа си стоиме настрана.

Но се плашиме и од нешто друго. Се плашиме да не припаѓаме. Дури и кога целиот општествен систем е луд, сè уште се плашиме да бидеме исклучени од него. Ете, вчера ја однесов мајка ми во Wal-Mart да го замени новиот телефон кој не работеше. Пред да почнете да викате *лицемер*, сфатете дека во овој мал град Wal-Mart веќе ја има направено штетата, а Radio Shack беше нејзиниот единствен друг избор. На касата за вратени производи имаше долга редица, а денот беше убав, па одлучив да чекам надвор. Често повеќе сакам да сум во друштво на грмушки отколку на луѓе, па затоа седнав на жардинерата со заробени пираканти. Еве што ми е поентата: можев да видам дека на оние кои минуваа крај мене, особено вработените во Wal-Mart, им беше непријатно што седам на несоодветно место. Знаам дека проблемот беше во тоа каде седев: немав несоодветна долга коса, ниту пак несоодветен мирис, ниту несоодветни валкани алишта, ниту пак се однесував на некој несоодветен начин. Но можев да почувствувам како луѓето сакаат да се поме-

стам, а следствено и *јас* почнав да чувствувам како сакам да се поместам, да се вратам во редот. Чувството беше речиси неодоливо.

Истиот психолошки притисок за конформирање би бил и на работа, каде што би стоел пред полицата со списанија бирајќи меѓу *Soldier of Fortune*, *Penthouse* или *Car & Driver*. На следното ниво тој притисок би можел да ме наведе со моторна пила во рака да се најдам пред некое древно дрво, или во друга ситуација, со пиштол вперен во руски Евреин кој клечи покрај јама полна со лешеви. Никогаш не смееме да ја потцениме моќта на всадениот општествен притисок да се конформираме.

Една од најпааметните работи што ја направиле нацистите била апсорбирањето на рационалноста, апсорбирањето на надежта, апсорбирањето на краткорочниот страв. На секој чекор од патот во најдобар рационален интерес на секој Евреин било да не се спротиставува: многумина Евреи имале надеж - а таа надеж била подгревана од нацистите - дека ако се покорат и ги следат правилата поставени од оние на власт, нивниот живот нема да се влоши, дека нема да бидат убиени. Биле соочени со овие прашања: земи документ за идентификација, оди во гето, вледи во вагон или спротисти се и можеби загина. Што се случува кога ние ќе си го поставиме истото прашање? Дали попрво би влегле во халите за туширање или би се спротиставиле и можеби загинале?

Евреите кои учествувале во бунтот во Варшавското гето - вклучувајќи ги и оние кои учествувале во акции за кои верувале дека се самоубиствени - имале повисок процент на преживеани од оние кои се покориле. Никогаш не го заборавајте тоа.

Еве уште нешто важно: Висок офицер за безбедност од време на Јужно африканскиот апартејд, подоцна во едно интервју изјавил од што најмногу се плашел во врска со Африканскиот национален конгрес (АНК). Не се плашел толку многу од насилните акции на АНК колку што се плашел од тоа дека АНК би можел да го убеди угнетеното мнозинство да не го почитува „законот и редот“, односно, да размислуваат и чувствуваат за самите себе. Дури и најмоќните и најдобро обучени „безбедносни сили“ во светот, вели тој, не би можеле да се справат со таквата закана. Кога ќе сфатиме дека законите на оние кои се на власт немаат никаква морална или етичка тежина, стануваме слободни човечки суштества какви што сме родени да бидеме, способни да кажеме да и способни да кажеме не.

Запомнете го и тоа.

Во 16 век Етјен де ла Боетје (Étienne de la Boétie) нè потсетил дека кога моќните се ненаситни, покорноста е фатална - дека колку повеќе се покоруваме на „законот и редот“ на оние кои се на власт, тие толку повеќе ќе бараат. Напишал дека „колку повеќе тираните грабаат, толку повеќе сакаат; колку повеќе рушат и уништуваат, толку повеќе човек им се повинува и ги слуша, а на тој начин тие стануваат помоќни и пострашни, поспремни да пљачкаат и уништуваат. Но ако во ништо не им се попусти, ако едноставно не се послушаат, тие остануваат соголени и без сила и така, исто како кога коренот не се потхранува, гранките овенуваат и умираат.“

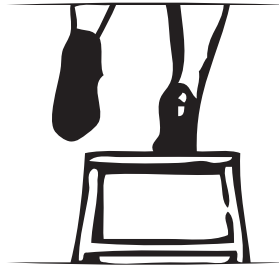
Да, се плашиме. Има многу за плашење. Но кога светот се уништува пред нашите очи, верувањето дека имаме нешто да изгубиме набрзо станува илузија. А најдобриот водич кој може да ми помогне да ги надминам тие илузии е моето срце. Кога сум го следел своето срце никогаш не сум погрешил.

Честопати помислувам на гризли мечката, исто како што помислувам на коњите, кравите, глупците, кокошките, гуските, орлите, јастребите, колибрите кои ги бранеле своите

сакани. Помислувам на храброста на пчелите кои летале кон мене, кои се вплеткувале во мојата коса за да најдат начин да ме боцнат, кои ме избркале од нивните домови по неизбежната цена на нивниот живот. Помислувам на храброста на лососот, кој година за година се враќа дома и продолжува да се соочува со сето она што му го правиме, или ако сакате, што дозволуваме да му го прават.

И сфаќам дека пред да ги спасам нив, треба да се потпрам на нив да ме спасат мене, да ме научат и да ми помогнат да сфатам што значи љубов, што значи да исчекорам од мојот страв, што значи да се делува во одбрана на оние што ги сакам.

Анархистичка библиотека

Дерик Ценсен

Како да се ослободиме од замката на стравот?

2004

http://community.livejournal.com/_dare/77345.html

Наслов на оригиналот: *Back to Our Senses: How do we free ourselves from the trap of fear?*

Превод: Стефан Симоновски, 2010.

www.anarhisticka-biblioteka.org